

KAKO SE LOTITI INTERPRETACIJ PRETEKLIH NAČINOV OBLAČENJA V FOLKLORNIH SKUPINAH?

BOŠTJAN GENORIO

Folklorna skupina Stična se je oblikovala v začetku leta 2005. Kulturno društvo Stična, v sklopu katerega deluje, ima bogato tradicijo, vendar se v preteklosti ni ukvarjalo s folklorno dejavnostjo.

Začeli smo "bosi", vendar polni zagona, idej in ustvarjalnosti. Skupina je najprej štela tri pare, nato se je številka večala in danes jo sestavlja štirideset plesalcev in godcev. Začeli so se nastopi na kulturnih prireditvah in srečanjih. Ker nismo imeli svojih kostumov, smo si jih sposojali, a kmalu ugotovili, da nam druge skupine tako dragocenega inventarja ne bodo kar naprej posojale. Odločili smo se, da v najkrajšem času izdelamo svoje.

Takoj za idejo o lastnih kostumih smo naleteli na vprašanje, kako do njih. Ker se vsaka skupina ne glede na leta delovanja prej ali slej sreča s problemom izdelave, sem se odločil, da z vami delim svoj začetek realizacije projekta, ki smo mu v društvu dali ime Nabava folklornih kostumov. Projekt sicer še ni končan, tako da končni rezultati še niso vidni, nadejamo pa se, da se bo skupina v nove kostume oblekla do konca letošnjega leta.

Vse se je začelo pri literaturi. Prvi naslov je bil COBISS¹ - virtualna knjižnica Slovenije, kjer z iskanjem po različnih geslih lahko preverite bazo podatkov, ki zajema večino knjižnic v Sloveniji. Z iskanjem dobite informacije o knjižnicah in knjigah, ki jih iščete. Pri svoji raziskavi sem našel kar nekaj uporabnih knjig,² v katerih najdete skoraj vse, kar potrebujete: od opisov materialov, ki so jih uporabljali, barv, krojev pa do slik itd.

1 <http://www.cobiss.si/>

2 Slovenska ljudska noša; Marija Makarovič (1971). Opisi oblačilnega videza na Slovenskem v 17. in 18. stoletju; Angelos Baš (1989). Opisi kmečkega oblačilnega videza na Slovenskem v 1. polovici 19. stoletja; Angelos Baš (1984). Opisi kmečkega oblačilnega videza na Slovenskem v 1. polovici 19. stoletja; Angelos Baš (1984). Oblačilna kultura na Slovenskem v Prešernovem času; Angelos Baš (1987). Pokrivala; Janja Žagar (2004).

3 Barbara Sosič; tel: (01) 300 87 81; e-pošta: barbara.sosic@etno-muzej.si

4 Janja Žagar Grgič; tel: (01) 300 87 88; e-pošta: janja.zagar@etno-muzej.si

5 Blaženka First; tel: (01) 241 44 70; e-pošta: blazenka.first@nms.si

6 Darija Mavrič; tel: (01) 241 44 00; e-pošta: darija.mavric@nms.si

7 Andreja Vrišer; tel: (02) 228 35 51; e-pošta: andreja.vriser@pmuzej-mb.si

8 Bojan Knific; tel: (01) 241 05 33; e-pošta: bojan.knific@jskd.si

Nadaljnje iskanje me je vodilo v Slovenski etnografski muzej (SEM), kjer imajo fototeko, v kateri so na terenu zbrane fotografije, fotografije muzejskih predmetov, zbirke fotografov in ustanov itd. V zvezi z dokumentacijo je najboljši naslov gospa Barbara Sosič³.

Če najdete zanimivo sliko, vam lahko naredijo kopijo v digitalni ali fizični obliki. Podpisati morate izjavo, da boste dokumentacijo uporabljali izključno v nekomercialne namene, cena za digitalno obliko pa je 100 tolarjev po kosu. V muzeju imajo tudi posamezne originalne kose oblačil, pokrival in obutve. Zbirka oblačil in oblačilnih dodatkov obsega 12.000 enot, najboljši naslov v zvezi z originalnimi predmeti pa je mag. Janja Žagar Grgič⁴.

Narodni muzej Slovenije (NMS) je vsekakor naslov, na katerega se je vredno obrniti. V muzeju sem našel nekaj zelo zanimivih grafik - vedut iz 19. stoletja, kjer so kot štafaže nastopali ljudje, oblečeni v praznja ali delovna oblačila. Grafike so odličen vir, če se lotevate interpretacij starejših obdobij (19. stoletje, tudi pozneje), saj fotografij takrat še ni bilo. V muzeju hranijo grafike avtorjev, kot so Franz Kurz zum Thurn und Goldenstein, Joseph Wagner, Janez Vajkard Valvasor idr. Poleg grafik imajo tudi stare fotografije, ki se dopolnjujejo z zbirko SEM. Naslova, kamor se obrnete, sta Blaženka First⁵ in mag. Darija Mavrič⁶. Tudi v NMS je možno dobiti reprodukcije grafik oz. kopije fotografij v digitalni obliki za poznejše preučevanje. Podpisati morate dovoljenje za uporabo reprodukcij v nekomercialne namene.

V Pokrajinskem muzeju v Mariboru (PMM) imajo kostumsko zbirko plemiških in meščanskih oblačil, modnih dodatkov in zbirko uniform. Tudi PMM je naslov, kjer lahko najdete kaj uporabnega za svojo raziskavo. Kustodinja zbirke je mag. Andreja Vrišer⁷.

Pri svojih razmišljanjih sem veliko pomoči dobil tudi od strokovnega sodelavca JSKD-ja Bojana Knifica⁸, sicer etnologa in kulturnega antropologa.

Nekaj podatkov, ki jih je treba kritično prevetrili, lahko dobite na freskah v cerkvah, kjer so nabožne slike z upodobitvami ljudi, bodisi praznje ali delovno oblečenih.

Kopija vedute slikarja Franza Kurza zum Thurna und Goldensteina na razglednici. (Vir: COBISS.)

Fotografija Žegnanje v Stični, posneta med obema vojnama.
(Vir: Ivan Genorio.)

Tovrstne slike so sicer redke, vendar so lahko odličen vir pri raziskavi domačega okolja in starejših obdobj.

Pri raziskavi domačega okolja in zlasti pri raziskavi načinov oblačenja ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja se morate vsekakor obrniti na starejše ljudi in jih povprašati za stare fotografije. Le-te so odličen vir za proučevanje oblačilnega videza s konca 19. in z začetka 20. stoletja, saj je bila na slovenskem podeželju takrat fotografija že dokaj razširjena. Če boste imeli srečo, lahko dobite še kakšen kos originalnih oblačil ali materiala.

Zelo dober vir so tudi ostale folklorne skupine in njihovi vodje, ki so se ukvarjali s folklornimi kostumi. Pri njih lahko dobite informacije, ki vam bodo pomagale pri nadaljnjem delu. Vsekakor ob koncu ne smem pozabiti omeniti, da je vse vire treba kritično ovrednotiti, saj nihče od naštetih ni zadosten sam po sebi. Treba jih je preverjati in dobro premisliti, ko katerega izmed njih vzamemo za osnovo izdelovanja novih kostumov.

V dobrem upanju sem podal nekaj naslovov, kamor se lahko za začetek obrnete. Verjamem, da boste pri svojem delu našli še mnoge druge, ki vam bodo pomagali pri izvedbi vašega projekta. Menim, da samo temeljito in analitično delo lahko dvigne slovensko ljudsko izročilo na raven, kakršno si zasluži, zato različna iskanja gradiva nikdar niso odveč⁹.

9 Boštjan GENORIO, tel. 041/839 686; e-pošta: bostjan.genorio@ki.si

Sodobna interpretacija preteklega delovnega načina oblačenja kmetic v okolici Ilirske Bistrice, ki je nastala za potrebe nastopanja pevske skupine Bistrške škuorke iz Ilirske Bistrice.

Za folklorno skupino taki kostumi ne bi bili najbolj prepričljivi.
Sveti Peter, medobmočno srečanje pevcev in godcev Primorske.
(Foto: Janez Eržen, junij 2006.)